

א ז ר ח ו ת

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים ורבע.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.
פרק ראשון	—	(14×1)	—	14	נקודות
פרק שני	—	$(9 \times 3) + (13 \times 1)$	—	40	נקודות
פרק שלישי	—	(12×2)	—	24	נקודות
פרק רביעי	—	(11×2)	—	<u>22</u>	נקודות
סה"כ	—		—	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

השאלות

פרק ראשון (14 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. על פי התקנות באחת מהעיריות, הרחצה בים בלי מציל אסורה. כאשר לא היו מצילים באחד מחופי הים הגיעו פקחים עירוניים, ומתחו סרט סימון לאורך קו המים. הם הודיעו למבקרים כי אין לעבור את הסרט ולהיכנס לים, ומי שיפך את התקנות יחויב לשלם קנס כספי. כמה מבקרים שהגיעו לחוף רצו להיכנס לים. לטענתם, הים הוא אזור פתוח, ואין למנוע מהם את הזכות להיכנס אליו אם זה רצונם.
- א. ציין והצג את העיקרון הדמוקרטי שעל פיו פעלו הפקחים העירוניים. הסבר את תשובתך על פי הקטע.
- ב. ציין והצג את הזכות של המבקרים בחוף, שלטענתם עלולה להיפגע בגלל פעולת הפקחים. הסבר את תשובתך על פי הקטע.
2. ועדת הבחירות המרכזית לכנסת פסלה לשידור תשדיר תעמולת בחירות של מפלגה מסוימת, בטענה שיש בו מסרים גזעניים המעליבים קבוצות בחברה הישראלית. נציגי המפלגה עתרו לבית המשפט העליון בבקשה לאפשר להם להציג את התשדיר. לדבריהם, פסילת תשדיר הבחירות מונעת מהם להציג באופן ברור את המסרים והרעיונות שלהם, ובכך פוגעת ביכולתם לשכנע אזרחים לתמוך בהם ולא במפלגה אחרת.
- א. ציין והצג את סוג הזכויות (טבעיות, חברתיות או זכויות קבוצה) שוועדת הבחירות מנסה להגן עליהן. הסבר את תשובתך על פי הקטע.
- ב. ציין והצג את הזכות שנפגעה, לטענת נציגי המפלגה. הסבר את תשובתך על פי הקטע.

פרק שני (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות:
על שלוש מהשאלות 3-7 (לכל שאלה – 9 נקודות)
ועל אחת מהשאלות 8-9 (לשאלה – 13 נקודות).

ענה על שלוש מהשאלות 3-7.

כתוב לפחות 2-3 משפטים בכל תשובה.

3. הצג שני דוגמאות מהכרזת העצמאות המבטאות את הקשר בין מדינת ישראל ליהודי התפוצות.

4. הצג שני תפקידים של ועדות הכנסת.

5. הצג את המושג "דמוקרטיה מתגוננת".

6. הצג שני יתרונות של ממשלה שמבוססת על קואליציה רחבה.

7. הצג יתרון אחד וחסרון אחד ברעיון להעלות את אחוז החסימה.

ענה על אחת מהשאלות 8-9.

8. הצג שני תפקידים של חוקה במדינה דמוקרטית.

הסבר כיצד בית המשפט העליון בישראל, באחד מתפקידיו, ממלא תפקיד אחד של חוקה.

9. הצג את המושג "מדינת רווחה".

הסבר כיצד מדיניות של העדפה מתקנת באה לידי ביטוי בפעולותיה של מדינת רווחה.

פרק שלישי (24 נקודות)

בפרק זה שני קטעים. אם למדת את הנושאים שבאשכול א' (הרחבה בנושא מדינת ישראל כמדינה יהודית), קרא את קטע 1, וענה על שתיים מהשאלות הקשורות אליו.
אם למדת את הנושאים שבאשכול ב' (הרחבה בנושא פוליטיקה וממשל בישראל), קרא את קטע 2 (בעמוד 5), וענה על שתיים מהשאלות הקשורות אליו.

קטע 1

בשנים האחרונות אנו עדים לביטויים שונים של סובלנות ופלורליזם ביהדות. למשל מספרן של קהילות תפילה גדל; פרשת השבוע היא נושא לדיון גם מחוץ לבתי הכנסת ובתי המדרש; מוזיקאים בימינו מלחינים מוזיקה לפיוטים יהודיים עתיקים, והיא מושמעת בכלי התקשורת בארץ.

אני חושב שזו תופעה חיובית. לדעתי, יש חשיבות לרב-גוניות בחברה היהודית בישראל, שכן ריבוי הדעות ביהדות תורם לפיתוח היצירה היהודית ולחיזוק האופי היהודי של המדינה. לכן לדעתי חשוב ללמד את ערכי היהדות והמורשת היהודית ולהכיר בדעות ובפרשנויות שונות, וכך גם יהודים שאינם שומרים מצוות יוכלו לבטא את יהדותם.

המחלוקת בין הזרם האורתודוקסי ביהדות לבין הזרמים האחרים נובעת מתפיסות דתיות שונות של ההלכה ומנהגי הדת, למשל בנושא הגיור. אני סבור שפרשנות אחת של היהדות אינה צריכה להשתיק את הפרשנויות האחרות, ויש לאפשר לכל הזרמים ביהדות לעסוק בנושאים דתיים. רק בדרך זו נוכל להקטין את השסע הדתי בחברה היהודית.

(מעובד על פי קו למושב, 23/2/12)

ענה על שתיים מהשאלות 10-12 (לכל שאלה — 12 נקודות).

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.

10. הצג את **המובן המהותי** של הדמוקרטיה (הדמוקרטיה כערך או השקפת עולם).

הסבר כיצד המובן המהותי של הדמוקרטיה בא לידי ביטוי בקטע.

11. הצג את הגישה "**מדינת לאום יהודית תרבותית**" בנוגע לאופי הרצוי של מדינת ישראל.

הסבר כיצד גישה זו באה לידי ביטוי בעמדתו של כותב הקטע.

12. הצג את **המחלוקת** בין הזרם האורתודוקסי לבין הזרמים האחרים ביהדות בנושא הגיור.

הסבר טענה אחת של כותב הקטע בנוגע למחלוקת זו.

אם למדת את הנושאים שבאשכול ב' (הרחבה בנושא פוליטיקה וממשל בישראל),
קרא את קטע 2, וענה על שתיים מהשאלות הקשורות אליו.

קטע 2

מדינת ישראל שומרת על זכויות המיעוטים החיים בה ברוח העקרונות של הכרזת העצמאות. במדינה קיימות מערכות חינוך נפרדות לקבוצות מיעוטים, ובני הדתות השונות רשאים לקיים את הפולחן הדתי שלהם, אולם לצערי לא כל זכויות המיעוטים ממומשות באופן מלא. למשל בישראל יש שתי שפות רשמיות: עברית וערבית, ולכן מפרסמים מסמכים רשמיים, פרוטוקולים של בתי משפט והודעות על מכרזים בשתי השפות. אולם בחיי היום-יום השימוש בשפה הערבית לא תמיד נותן מענה לצרכים של האוכלוסייה הדוברת ערבית. לדוגמה הכרוז ברכבת מודיע את שמות התחנות בעברית או באנגלית, אך לא בערבית. גם בתמרורים ובשלטי הרחובות השפה הערבית משמשת רק באופן חלקי. כלי התקשורת בישראל מציעים היצע מוגבל מאוד של תכניות בערבית, וגם הן אינן נותנות ביטוי מלא לתרבות הערבית. יתר על כן רוב השידורים בשפה הערבית מוגבלים לשעות שאינן שעות הצפייה המרכזיות. לדעתי יש להוסיף מגוון שידורים בערבית בשעות שידור שונות כגון חדשות מקומיות וכן תכניות בידור וספורט של המגזר הערבי בישראל.

אני סבור שתוספת השידורים בשפה הערבית תאפשר לתקשורת בישראל למלא בדרך טובה יותר את התפקיד המרכזי שלה כלפי השלטון וכלפי גופים ומוסדות ערביים כגון רשויות מקומיות, מערכות חינוך וארגונים לא-ממשלתיים. לדעתי, הגדלת הנוכחות של השפה הערבית באמצעי התקשורת ובמרחב הציבורי תגביר את תחושת השייכות של האזרחים הערבים למדינה.

(מעובד על פי ידיעות אחרונות, 2/8/12)

ענה על שתיים מהשאלות 13-15 (לכל שאלה – 12 נקודות).

שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת, ולא על פי הקטע.

13. הצג את המושג "זכויות הקבוצה של המיעוט הערבי בישראל".

הסבר טענה אחת של כותב הקטע בנוגע לזכויות הקבוצה של המיעוט הערבי בישראל.

14. הצג את עקרון הפלורליזם.

הסבר כיצד, לדברי כותב הקטע, אפשר לממש עיקרון זה בשידורי הטלוויזיה בשפה הערבית.

15. הצג תפקיד אחד של התקשורת במדינה דמוקרטית.

הסבר את עמדתו של כותב הקטע בנוגע לתפקיד אחד של התקשורת בישראל.

פרק רביעי (22 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 16-19 (לכל שאלה – 11 נקודות).

16. קבוצת צעירים הציעה שהמדינה תקים אתר אינטרנט שבו כל האזרחים יוכלו ליזום הצעות חוק ולהצביע עליהן. לדעתם, בדרך זו כל האזרחים יוכלו להשתתף באופן פעיל בניהול ענייני המדינה, בחקיקת חוקים, בקבלת החלטות ובפיקוח על מנגנוני הביצוע.
- ציין והצג את סוג המשטר הדמוקרטי (דמוקרטיה ישירה או דמוקרטיה עקיפה) שקבוצת הצעירים מבקשת לחזק באמצעות ההצעה שלה.
- הסבר את תשובתך על פי הקטע.
17. מכון מחקר ערך סקר בנושא תחושת הזהות של אזרחי ישראל. בסקר השתתפו אזרחים ישראלים מכל המגזרים במדינה. רוב הנשאלים בסקר השיבו שהם אוהבים לחיות במדינה, נהנים מאיכות החיים בה ומתגאים בהישגיה.
- ציין והצג את מרכיב הזהות (דתי, לאומי או אזרחי) שבא לידי ביטוי בתשובות של רוב הנשאלים בסקר.
- הסבר את תשובתך על פי הקטע.
18. אזרחים הקימו ארגון שמטרתו לדווח לציבור על פעילותם של חברי הכנסת. אנשי הארגון אוספים מידע על התנהלותם של חברי הכנסת ועל הדרך שבה הם מקבלים החלטות. למשל הארגון מציג מדד המדרג את חברי הכנסת לפי מספר החוקים החברתיים שיזמו. המידע שנאסף על ידי אנשי הארגון מתפרסם באמצעי התקשורת באופן שוטף.
- ציין והצג את סוג מנגנון הפיקוח והביקורת שבא לידי ביטוי בפעילות הארגון.
- הסבר את תשובתך על פי הקטע.

19. בישראל הוגשה הצעת חוק להקדים את גיל הבוחרים לכנסת לגיל שבע־עשרה. יש התומכים בהצעה זאת ויש המתנגדים לה ומבקשים להשאיר את המצב הקיים. הבע את עמדתך בעניין זה. הצג שני נימוקים התומכים בעמדתך ומתבססים על מושגים מתחום האזרחות.
- בכתיבתך הקפד על הרכיבים הבאים:
- א. טענה** — הצגת עמדתך בעניין באופן ברור.
- ב. הנמקה** — הצגת שני נימוקים, שבעזרתם אתה מבסס את טענתך על מושגים וידע מלימודי האזרחות.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך